

DİYARBAKIR, ELAZIĞ, ERZİNCAN VE MALATYA HAPİSHANELERİ HAK İHLALLERİ RAPORU

A-GİRİŞ :

Türkiye hapisanelerinde tutulan birçok mahpus 27 Kasım 2023 tarihinde, başta İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda süregelen tecridin kaldırılması ve Kürt meselesine demokratik çözüm talebiyle süreli dönüşümlü açlık grevi eylemlerine başladıklarını duyurmuşlardır.

Açlık Grevleri İzleme ve Takip Koordinasyonu bileşenleri olan Diyarbakır Barosu, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Tutuklu Aileleri ile Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği olarak gerek mahpuslar tarafından gerekse de mahpus yakınlarından yapılan başvurular üzerine, 2023 yılı Kasım ve Aralık aylarında kurum temsilcilerinden oluşan heyet Diyarbakır Kampüs Hapishane, Elazığ Kampüs Hapishane, Erzincan T Tipi Hapishane, Erzincan Kadın Hapishane, Malatya Akçadağ T Tipi Hapishanene ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Rapor gerçekleştirilen ziyaretler neticesinde, heyetin gözlem ve tespitlerine dayanmaktadır.

B- AMAÇ :

Bu çalışma ile genel olarak tüm hapisanelerde yoğunlaşarak artan hak ihlallerine, 27 Kasım 2023 tarihinde başlayan ve devam eden süreli-dönüşümlü açlık grevleri sürecinde mahpusların yaşadığı sorunlara ilişkin gerekli tespitlerin yapılması, raporlaştırılması, oluşan raporlar neticesinde gerekli hukuki başvuruların yapılması amaçlanmıştır.

C- TESPİTLER VE GÖZLEMLER :

DİYARBAKIR 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZA İNFAZ KURUMU

Heyetin mahpuslarla 8/12/2023 tarihinde yapmış olduğu görüşmede;

- 27/11/2023 tarihinde açlık grevine başladığını, üç kişilik odada iki kişi olarak kaldıklarını, oda arkadaşlarının da grevini on günün sonunda sonlandırdığını,
- Tuz, şeker, karbonatın sıvı içinde değil ayrı olarak verildiğini, yarım litre meyve suyu verildiğini, vitamin verilmediğini,
- Meyve suyu, limonata, ayran, kahve gibi sıvılara ulaşmada zorluk çekildiğini,
- Sağlık kontrollerinin sağlık personeli tarafından yapıldığını, henüz hekim kontrolü olmadığını, kontroller için personelin her gün odaya geldiğini,
- Nabız, tansiyon, kilo takibi yapıldığını ancak kan tahlili yapılmadığını,
- Grev süresi içinde herhangi bir fiziki müdahale olmadığını ancak disiplin cezası olmamasına rağmen hiçbir aktiviteye çıkarılmadıklarını belirtmişlerdir.

DİYARBAKIR 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZA İNFAZ KURUMU

Heyetin mahpuslarla 30/11/2023 ve 08/12/2023 tarihinde yapmış olduğu görüşmede;

- 27 Kasım'da açlık grevine başladığını, greve başladığını bildirdikten sonra tekli hücreye alındıklarını, 07/12/2023 tarihinde açlık grevine başlayan mahpusların ise greve başladıktan sonra iki kişilik odalara alındığı,
- Tuz, şeker, karbonat ayrı olarak ve 2 adet küçük kutu meyve suyu verildiğini, vitamin verilmediğini,
- Sağlık kontrollerinin sağlık personeli tarafından yapıldığını, henüz hekim kontrolü olmadığını, kontroller için personelin odaya geldiğini,
- İhtiyaç duyulduğu zaman doktora ulaşılamadığını,
- Nabız, tansiyon, kilo, günlük ateş takibi yapılıyor ancak hiç kan tahlili yapılmadığını aktarmıştır.
- Açlık grevine giren mahpusların iışelerinin çok az verildiği, kantinden yoğurt alındığını ancak personeller tarafından odaya alınmasına izin verilmediğini,
- Greveni sonlandıran mahpuslar M.D, F.A, S.D, H.Z'a greve girdikleri gerekçesiyle disiplin soruşturması açıldığını aktardı.

DİYARBAKIR KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Heyetin mahpuslarla 30/11/2023 ve 08/12/2023 tarihinde yapmış olduğu görüşmede;

- 27 Kasım'da açlık grevine başladığını, grevin on gün boyunca sürdüğünü, 12/8/6 kişilik odada kaldığını, odanın hijyeninin mahpuslar tarafından sağlandığını,
- Limon, tuz, şeker, karbonatı sıvı halde tüketildiğini, meyve suyu ve ayran alındığını, vitaminin verilmediğini,
- Grev süresince, sadece ilk gün doktorun geldiğini, sonrasında sağlık personeli tarafından kilo, tansiyon, ateş, nabız ölçümleri yapıldığını, kan ve şeker oranlarına bakılmadığını, (kontrollerin hafta içi sağlık personeli tarafından, hafta sonu da gardiyan tarafından yapıldığını ve kontrollerin 10:00 - ile 10:30 arasında olduğunu) Bu ay boyunca hastane sevklerinin yapılmayacağına ilişkin kendilerine bilgi verildiğini aktarmıştır.
- Grev süresince, personellerin rahatsızlık verici üslupları olduğunu, İlk iki gün hapishane idaresinin mahpuslara hiçbir şey vermediğini, kendilerinin talep ettiği, karışık aromalı meyve suyu verildiği, suyun kendilerince aldığı, vitaminin verilmediğini,
- Grev süresinin bitiminden sonra bir kısım mahpusun hastaneye çıkarıldığını, demir kelepçe takıldığını ve fazlaca sıkı bir şekilde olduğunun personele belirtilmesine karşın çıkarılmadığı ve ya gevşetilmediği ve hatta sözlü tartışmanın yaşandığı,
- Gredden sonra verilen yemeklerin çok kötü olduğu, haşlanmış katı patates ve pirinç lapası verildiği, mahpusların kendi imkanları ile çorba yapabildikleri, revirdeki doktora rahatsızlıkların iletildiği ancak sevklerin sağlanmadığı belirtilmiştir.

ERZİNCAN KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Heyetin mahpuslarla 06/12/2023 tarihinde yapmış olduğu görüşmede;

- 27 Kasım'da bir mahpusun açlık grevine başladığını, eyleme başladıkları gerekçesiyle idarenin mahpusu tekli bir hücreye alacağını bildirmesi üzerine kabul etmeyeceğini ve grev süresince refakatçisiz kalınmaması gerektiğinin iletilmesine karşın grevinin üçüncü gününde olan mahpusun bulunduğu odaya elliye yakın personelin baskın yaparak, odadan çıkardığını,

aynı modülde kalan diğer mahpusların darp edildiğini ve açlık grevindeki mahpusların tekli bir hücreye alındığını,

- Tepki olarak ve destek amaçlı 6 mahpusun daha açlık grevine başladığını, 29 Kasım tarihi itibarıyla açlık grevindeki mahpusların tekli odaya alındığını,
- Gerçekleşen fiziki saldırıda mahpusların vücudunda morluklar olduğunu, bir mahpusun kolunun zarar gördüğünü (görüşme günü itibarıyla fiziki saldırının 8. günü) hastaneye çıkarılmadıklarını, suç duyurusunda bulduklarını,
- Grev süresince günlük olarak 2 kaşık bal, 2 kaşık tuz, 2 kaşık şeker, 1 veya 2 dilim limon, 5 kutu (portakal suyu, şeftali suyu, karışık) meyve suyu verildiğini, vitamin verilmediğini
- Kantin alışverişi yapılmasına izin verilmediğini, sadece su alınabildiğini,
- Grev süresince her gün ekmek alıyor musun diye sorduklarını, gece boyunca da gün içinde de sürekli dikkatlerini dağıtacak şekilde yarım saatte bir birden ışığı açıp sözde kontrol amaçlı personelin odaya geldiğini ancak bu şekilde dinlenmelerine izin verilmediğini, bu uygulamanın grev olmayan zamanda da devam ettiğini,
- Sağlık kontrollerinin sağlık personeli tarafından yapıldığını, henüz hekim kontrolü olmadığını, ihtiyaç duyulduğu zaman doktora ulaşılmadığını, askerin tacize varan arama yapmasından ötürü hastaneye çıkılmadığını,
- Nabız, tansiyon, kilo, şeker takibi yapıldığını, ateş takibi yapılmadığını, şeker oranının yüksek olduğunu yüksek oranda şeker alındığı için şeker ölçümünün yüksek çıktığından dengede tutmak için ayran istendiğini ancak verilmediğini, tansiyonunun düşük olduğunu, halsizlik ve baş dönmesinin zaman zaman gerçekleştiği belirtilmiştir.

ERZİNCAN T ve L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Heyetin mahpuslarla 06/12/2023 tarihinde yapmış olduğu görüşmede;

- 27 Kasım'da her bir hapisanende ayrı ayrı bir mahpusun açlık grevine başladığını, grevin on gün boyunca sürdüğünü, grevin başlangıç günü tek kişilik odaya alındığını,
- Tuz, şeker, karbonatın ve meyve suyunun iase bedelinin altında verildiğini, vitaminin verilmediğini
- Her gün sağlık kontrollerinin yapıldığını, mahpusun üç kilo verdiği hususunda bilgi aktarılmıştır.

ELAZIĞ 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Heyetin mahpuslarla 08/12/2023 tarihinde yapmış olduğu görüşmede;

- 27 Kasım 2023 tarihinde 3 mahpusun 5 günlük açlık grevine girdiğini, 2 Aralık 2023 tarihinde önceki mahpusların açlık grevinin sonlandırıldığı ve aynı gün içerisinde 3 mahpusun 5 günlük süreli-dönüşümlü açlık grevine girdiği, 7 Aralık 2023 tarihinde önceki mahpusların açlık grevini sonlandırıldığı ve 3 mahpusun 5 günlük açlık grevine girdiği,
- Grev süresince mahpusların aynı odada bulunmalarından kaynaklı oda değişikliğinin yapılmadığını,
- 27 Kasım 2023-2 Aralık 2023 tarihleri arasında açlık grevinde bulunan Mahpusların grev süresince doktor ve sağlık personellerince kontrol ve muayenelerin yapılmadığını, revire çıkarılmadıkları, sadece infaz koruma memurlarının her gün tansiyon ölçümü yaptıklarını, 2-7 Aralık 2023 tarihleri arasında açlık grevinde bulunan mahpusların ilk gün revire çıkarıldıklarını, tansiyon ölçümlerini infaz koruma memurlarınca yapıldığını, 7-12 Aralık

- 2023 tarihinde açlık grevinde bulunan mahpusları psikoloğun çağırıldığını ancak söz konusu uygulamalar ve yaşadıkları sorunlar nedeniyle kendi istekleriyle psikoloğa çıkmadıklarını,
- Grevde olan mahpuslara vitaminin verilmediğini, sadece karbonat, tuz, yoğurt, limon ve şeker verildiği,
 - Greve giren mahpuslara tutanak tutulduğu ve disiplin soruşturmasının başlatıldığı,
 - Hapishane idaresiyle görüşme taleplerinin kabul edilmediği, oda değişikliği vb. talepler konusunda da yine idarenin mahpuslarla görüşmedikleri, sadece başgardiyana iletildiğini ancak taleplerinin kabul edilmediğini,
 - Hapishanede TV kanalları, kitap, dergi vb. konularda kısıtlamaların olduğunu, yayınlar konusunda sorun yaşandığını, dış dünyayla olan iletişimlerinin kısıtlandığını,
 - Rutin revir taleplerinin geç yerine getirildiğini, başka hapishanelere sevk taleplerinin reddedildiğini, oda aramalarının sıklıkla idare tarafından gerçekleştirildiğini,
 - Mahpuslar buldukları hapishanelerde kimi zaman Avukat görüşü adı altında başka kişilerle görüştürülmek istendiklerini, bu uygulamayı reddettiklerini,
 - Sosyal etkinlikler ve spor aktivitelerinin yine sınırlı olduğunu, pandemi bitmesine rağmen kısıtlamaların devam ettiğini, sadece haftada bir olacak şekilde sohbet ve spor faaliyetlerine izin verildiğini ve aktivitelerin de sadece belli odalarla yapılmasına izin verildiğini aktarmışlardır.

ELAZIĞ 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Heyetin mahpuslarla 08/12/2023 tarihinde yapmış olduğu görüşmede;

- 27 Kasım 2023 tarihinde başlayan açlık grevi eyleminden önce idare tarafından “ne yapacağımızı biliyoruz, haberimiz var, ne yapacaksınız, hapishaneyi mi yakacaksınız, personeli mi rehin alacaksınız? şeklinde söylemlerde bulunulduğunu,
- İdare tarafından grev eylemleri başlamadan önce spor, sohbet, ziyaret, telefon vs. her yere tek tek/ oda oda çıkarıldıklarını,
- Yine açlık grevi eylemi öncesinde hapishane idaresi tarafından eşyalarının tek tek sayımının gerçekleştirildiği,
- Hapishanede, hükümlü ve tutuklular görüşe çıkamadığı hafta telefon hakkına 30 dk ekleme yapılması gerektiğini ancak idareden talep edilmesine rağmen kabul edilmediğini,
- İdare kütüphanesinin 15 günde bir en fazla 3'er tane kitap değişimi yaptırıldığını,
- Sohbet haklarının diğer hapishanelerde ayda 3 defa iken, burada ayda 2 defa yaptırıldığını,
- İdare ve Gözlem Kurulu kararları ile birçok mahpusun şartlı salıverme kararlarının geri alındığı ve tahliyelerinin 3/6 aylık sürelerle ertelendiği, bu kararların birden fazla kez aynı mahpusla ilgili karar alınarak gerçekleştirildiği,
- Spor faaliyetlerine güvenlik gerekçesiyle tek tek çıkartıldıkları,
- Sağlık sorunları yaşayan mahpusların revir taleplerinin geç yerine getirildiği,
- Mahpuslara aileleri tarafından gönderilen elbiselerin renk v.b gerekçelerle çoğu zaman verilmediği,
- Mahpusların dış tedavilerinin sürüncemede bırakıldığını; bir mahpusun iki buçuk aydır randevu beklediği,
- Aile görüşlerinde mahpus yakınlarının ince aramaya varan uygulamalarla ile arandıkları,
- Hapishanede bağlama kursu dışında herhangi bir kursun açılmadığını ve sosyal aktivitelerin bulunmadığı,
- Yeni yaşam ve Evrensel gibi gazeteleri verilmediğini,

- Sıcak su miktarının 50 litre olarak sınırlandırıldığını ve her odada 3 kişi olduğundan dolayı odanın sıcak su limiti 150 litre olduğunu,
- 70 yaşında olup ağır sağlık sorunları yaşayan bir mahpusun ATK'nın olumsuz raporu ile infaz erteleme talebinin kabul edilmediği,
- Başka bir hapisaneye sevk taleplerinin reddedildiğini,
- Hapishanede havalandırmaların küçük olduğunu,
- Kantin fiyatlarının çok pahalı olduğunu ve kantinde birçok ürünün eksik olduğu belirtilmiştir.

AKCADAĞ T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Heyetin mahpuslarla 11/12/2023 tarihinde yapmış olduğu görüşmede;

- 27/11/2023-02/12/2023, 02/12/2023-07/12/2023 ile 07/12/2023-12/12/2023 tarihleri arasında birer mahpusun 5 günlük açlık grevine girdiği,
- Açlık grevine giren mahpusların tekli koğuşa alındıkları, refakatçi taleplerinin kabul edilmediği,
- Açlık grevine giren mahpusların sosyal aktivite haklarının engellendiğini,
- Tuz, şeker, karbonatın ve meyve suyunun iâşe bedelinin altında verildiğini, vitaminin verilmediği,
- Havalandırmaların standartların altında olduğu,
- Mahpusların rutin doktor kontrollerinin yapıldığı,
- Mahpuslara verilmesi gereken bir kısım iâşelerin verildiğini,
- Şu ana kadar açlık grevine giren mahpuslara disiplin soruşturmasının başlatılmadığı aktarılmıştır.

D- ÖNERİLER VE TESPİTLER :

- 1- Kişiler, açlık grevine başladıkları andan itibaren, müdahalesini kabul ettikleri hekim gözetiminde tutulmalı ve kendi sağlık durumları hakkında her gün hekimleri tarafından bilgilendirilmelidirler.
- 2- Açlık grevi sırasında, açlık grevi yapanların başka koşullardan kaynaklanan sağlık riskleri ortadan kaldırılmalıdır. Kullanılan malzemelerin temizliği ve sağlığa uygunluğu sağlanmalıdır. Bu kişilerin ılık ve nemli bir ortamda, fazla fiziksel aktiviteye maruz bırakılmaksızın bulunmaları sağlanmalıdır.
- 3- Açlık grevi yapanların günlük olarak minimum 5 büyük bardağı su, 2 çay kaşığı tuz, yemek kaşığı şeker, 1 tatlı kaşığı karbonat ve B1 vitamin alması sağlanmalıdır.
- 4- Hapishane idaresince, açlık grevindeki mahpuslara ilişkin tekli oda uygulamasından vazgeçilmeli, refakatçi bulundurulmasına imkan sağlanmalıdır. Açlık grevi eylemcilerine refakat eden, bakımlarını sağlayanlara gerekli bilgi ve olanaklar sağlanmalıdır.
- 5- Açlık grevinin kişinin kendi iradesiyle sonlandırıldığı, tedavi ve beslenmeye geçiş aşamasında, TTB'nin daha önceki açlık grevlerine katılmış olanların beslenmeye geçiş, eksikleri yerine koyma ve ortaya çıkan hastalık ve rahatsızlıkların tedavileri üzerine yapılmış olan araştırmalara bağlı olarak hazırladığı "Açlık Grevi Yapmış Hastada Tedavi Bakım Protokolü" uygulanmalıdır.
- 6- Açlık grevi bittikten sonra yerine koyma ve beslenmeye geçiş aşamasında, ihtiyaç duyulabilecek hekim ve sağlık çalışanı daha önceden belirlenmeli, bu kişilere tedavi ile ilgili gerekli bilgiler verilmelidir.
- 7- Hapishanelerde mahpusların haklarını kısıtlayıcı ve ihlal edici uygulamalardan vazgeçilmelidir.

Diyarbakır Barosu
Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi
İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi
Diyarbakır Tutuklu Aileleri ile Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği